

Anna Słowikowska

**SPRAWOZDANIE
Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
INFORMATYZACJA W SĄDOWNICTWIE –
DOŚWIADCZENIA I PERSPEKTYWY**

Warszawa, 16 kwietnia 2012 roku

Postęp jest jedną z najstarszych, najtrwalszych i najbardziej uniwersalnych idei, jakie stworzyła ludzkość. W rozwoju cywilizacyjnym, wśród dominujących kierunków działania, znajduje się technologia informatyczna, której nie sposób ignorować, gdyż wymusza ona na poszczególnych państwach, organizacjach, instytucjach i ludziach dostosowanie się do współczesnych zasad komunikacji i gromadzenie niezliczonych zasobów informacji. Przystosowanie się do tych wymogów dotyczy także wymiaru sprawiedliwości, przed którym postawione zostały zadania usprawnienia przebiegu postępowania oraz akomodacji nowego typu rozpoznawanych i rozstrzyganych spraw. Zagadnienia te były przedmiotem konferencji naukowej pt. *Informatyzacja w sądownictwie – doświadczenia i perspektywy* zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej w Warszawie, Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL oraz Katedrę Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, która odbyła się 16 kwietnia 2012 r. w Warszawie. Otwarcia konferencji dokonali: dr Ryszard Grosset, prof. WSZiP (Rektor WSZiP), ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof.

KUL (wiceprzewodniczący SAWP KUL, kierownik Katedry Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL) oraz dr Bohdan Zdziennicki, prof. WSZiP (Dziekan Wydziału Prawa i Administracji WSZiP). Zgromadzonych gości powitał prof. M. Sitarz, który najpierw podkreślił, że konferencja jest efektem współpracy trzech podmiotów: dwóch ośrodków naukowych – z Warszawy i z Lublina oraz Stowarzyszenia. Wprowadzając w problematykę rozważań powiedział, że nowe, elektroniczne formy funkcjonowania polskiego sądownictwa, z jednej strony są odpowiedzią na zmiany prawa, a z drugiej na praktyczne problemy sądów i administracji publicznej. Następnie głos zabrał B. Zdziennicki, który przypomniał, że proces informatyzacji sądownictwa w Polsce zainicjowany został w 1995 r., kiedy to postanowiono go rozpocząć od rejestrów sądowych.

Konferencja została podzielona na dwie sesje, w których łącznie wygłoszono cztery referaty. Pierwszej przewodniczył prof. dr hab. Jerzy Kuciński (Prorektor ds. Dydaktycznych i Studenckich WSZiP), drugiej prof. Sitarz.

Prelekcję pt. *Elektroniczny sąd cywilny (e-sąd) – zadania, problemy i przyszłość* wygłosił dr hab. Jacek Widło, prof. KUL [Przewodniczący VI Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie (e-Sąd)]. W wystąpieniu podkreślił, że koncepcja e-Sądu w Polsce pojawiła się po doświadczeniach wymiaru sprawiedliwości w Wielkiej Brytanii i w Niemczech. Na mocy noweli z 2009 r. do polskiego porządku prawnego zostały wprowadzone nowe rozwiązania technologiczne, dzięki którym stało się możliwe składanie pozwów o roszczenia majątkowe w walucie polskiej, ponieważ nowy rodzaj procesu dotyczy elektronicznego postępowania upominawczego. Prelegent wskazał na jego zalety, do których zaliczył: jego niskie koszty, w tym opłatę za pozew, która wynosi 1,25% wartości sporu; elektro-

niczne przygotowanie pozwów, w tym możliwość składania tzw. paczek pozwów (masowo), co jest korzystne np. dla banków, które mają wielu dłużników; bardzo dużą ilość rozpoznawanych spraw (średnio na jednego orzekającego przypada 20 714 orzeczeń rocznie), stosunkowo szybkie ich rozpatrywanie oraz elektroniczne wszczęcie egzekucji. Nadmieniał, że wdrożenie elektronicznego postępowania upominawczego poprawiło dostęp obywatela (wierzyciela) do wymiaru sprawiedliwości, co w swoim raporcie pozytywnie oceniła Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Autorem referatu pt. *Rola informatyzacji w rozwoju sprawnego sądownictwa i administracji na przykładzie Krajowego Rejestru Sądowego i ksiąg wieczystych* był dr Michał Rojewski (Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji w Warszawie). Przypomniał, że funkcjonowanie ksiąg wieczystych i Krajowego Rejestru Sądowego w systemie elektronicznym zostało wymuszone kwestiami technicznymi, związanymi z bezpieczeństwem. Fizycznego przenoszenia księgi wieczystej w wersji papierowej do struktury księgi wieczystej prowadzonej elektronicznie, czyli procesu migracji, dokonują sędziowie i referendarze sądowi. Zapis uwidoczniiony w wersji elektronicznej pozwala na dokonywanie wszelkiego rodzaju wpisów za pośrednictwem komputera. M. Rojewski przyznał, że proces migracji do tego systemu ksiąg wieczystych jest ukończony w 80%. Stwierdził także, że po wprowadzeniu księgi w wersji papierowej do systemu elektronicznego, księga tradycyjna zostaje zamknięta i w niej nie dokonuje się już żadnych wpisów. W dalszej części wystąpienia wskazał, że podstawą prawną działania elektronicznego Krajowego Rejestru Sądowego był Plan Informatyzacji Państwa na rok 2006, przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów, na podstawie które-

go Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało e-portal: Dostęp do Krajowego Rejestru Sądowego.

Referat pt. *Odpowiedzialność cywilnoprawna z tytułu czynności dokonywanych drogą elektroniczną* przygotowany został przez prof. dra hab. Andrzeja Biercia (PAN) oraz dra Marcina Z. Zielińskiego (WSZiP). W pierwszej kolejności Autorzy przedstawili definicję środków komunikacji elektronicznej, zgodnie z którą stanowią je rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną. Następnie omówili zagadnienie formy oświadczenia woli przy dokonywaniu czynności prawnych i wskazali na ustawowo określone odstępstwa od formy pisemnej, które zawarte są np. w prawie bankowym. W swoim wystąpieniu wiele uwagi poświęcili także kwestii oceny skutków czynności dokonywanych drogą elektroniczną, która na gruncie prawa prywatnego dokonywana jest zgodnie z zasadami uregulowanymi w Kodeksie Cywilnym, natomiast w zakresie prawa publicznego realizowana jest na podstawie przepisów prawa międzynarodowego, zwłaszcza zaś wspólnotowego.

Ostatni z zaplanowanych referatów, który wygłosił mec. Paweł Cichosz, zatytułowany został *Procesowe gwarancje praw człowieka w elektronicznym postępowaniu upominawczym*. Autor podkreślił, że jedną z fundamentalnych zasad praworządnego państwa demokratycznego jest zasada prawa do sądu. W polskim prawodawstwie została ona wyrażona w art. 45 Konstytucji. Ponadto wskazał grupy uprawnień (gwarancji) praw człowieka, wśród których wymienił: gwarancje organizacyjne, czyli przymioty niezawisłości, niezależności i bezstronności sądu;

prawo do sądu dotyczące zbudowania takiego systemu informacyjnego, który będzie neutralny oraz stworzenie możliwości dokonywania czynności prawnych bez konieczności uzyskiwania kwalifikowanego podpisu elektronicznego; prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie; prawo do jawnego postępowania; prawo do równości „broni” procesowej; prawo do rzetelnego przedstawienia dowodów; oraz prawo do uzyskania wyroku z uzasadnieniem. P. Cichosz skonkludował, że elektroniczne postępowanie upominawcze gwarantuje uzasadnioną ochronę dla podmiotów, które szukają roszczeń w takim procesie, a poprzez instytucję sprzeciwu i wyłącznej właściwości miejscowej, tworzy równoważny model postępowania i nie narusza powszechnie obowiązujących standardów praw człowieka w tym zakresie.

Zarówno po pierwszej, jak i drugiej sesji konferencji, przewodniczący otworzyli dyskusję z udziałem prelegentów, zaproszonych gości, profesorów i studentów. Spośród licznych pytań natury praktycznej i odpowiedzi wynikających z dotychczasowego doświadczenia, można wymienić następujące: czy w procesie informatyzacji sądownictwa w Polsce znajdują się błędne rozwiązania legislacyjne; czy dla celów archiwizacyjnych w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest prowadzona wersja papierowa; w związku z tym, że wraz z przystąpieniem państwa do Unii Europejskiej ok. 60% kompetencji prawodawczych państwa przechodzi na rzecz organów wspólnotowych, a w dziedzinie gospodarczej nawet 80%, to czy w takim kształcie państwu potrzebny jest tak liczny i dwuizbowy parlament; istnienie obawy, że niekompetencja osób decydujących o wpisie do księgi wieczystej rzutuje na wiarygodność systemu sprawiedliwości. Wymiana opinii dowiodła, że informatyzacja sądownictwa w Polsce, choć dokonuje się już od kilkunastu lat, wciąż jest za-

gadnieniem nowym i aktualnym, które wymaga pogłębionego studium, większej praktyki i dalszych regulacji legislacyjnych. Natomiast dotychczasowe doświadczenia i perspektywy rozwoju związane z podjętą w czasie konferencji problematyką oceniane są pozytywnie.

Podsumowując obrady M. Sitarz (wiceprzewodniczący SAWP) podziękował prelegentom, uczestnikom i organizatorom konferencji.